
Guhagita

గుహగీతా

Document Information

Text title : Guha Gita

File name : guhagiitaa.itx

Category : gItA, giitaa, subrahmanya

Location : doc_giitaa

Transliterated by : Sunder Hattangadi

Proofread by : Sunder Hattangadi, PSA Easwaran

Source : Subrahmanyastutimanjari, Mahaperiaval Trust

Latest update : June 7, 2015

Send corrections to : sanskrit@cheerful.com

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

December 17, 2022

sanskritdocuments.org

గుహగీతా

అథ గుహగీతా ప్రారంభః ।

అథ ప్రథమోఽధ్యాయః

మనోవికారః

విప్రా ఊచుః-

సూతపుత్ర మహాప్రాజ్ఞ కథకోఽసి దయాకర ।

గుహగీతాం చ నో వక్తుం త్వమేవార్హసి చానఘ ॥ ౧.౧॥

సూత ఉవాచ-

కుతుకీ గుహగీతాయాః శ్రవణే తత్పరో మునిః ।

కర్మయోగీ హిడిమ్భం చ ప్రార్థయన్ ప్రత్యహం స్థితః ॥ ౧.౨॥

శ్రాన్తోఽసి కిం వా శ్రోతుం మే చారిత్రం వచ్చి సాదరమ్ ।

వదన్నేవం హిడిమ్భశ్చాప్య్యాగతః పునరేకదా ॥ ౧.౩॥

మునిరువాచ-

సత్కారం స్వీకురుష్వాద్య గుహగీతాం దయానిధే ।

హిడిమ్భ బ్రూహి మే వక్తా త్వమేవ ఖలు భక్తరాట్ ॥ ౧.౪॥

హిడిమ్భ ఉవాచ-

బహుధా సేవితః స్వామీ మయా భిక్షుః షడానసః ।

ప్రసాదమకరోత్ దివ్యకరుణాపాఙ్గతో మయి ॥ ౧.౫॥

తదాఽహం సభయం భక్త్యా సహితః ప్రణమన్ గురో ।

కిం త్వయా నిహతా భిక్షో పూర్వజా మమ చాన్వయే ॥ ౧.౬॥

కిమహం రక్షితశ్చాస్మి త్వయా తత్కారణం వద ।

న మన్యే త్వాం వినా హ్యన్యం మత్సన్దేహనివారకమ్ ॥ ౧.౭॥

శ్రీభిక్షురువాచ-

ప్రశిష్యోఽసి హిడిమ్భ త్వం సాక్షాత్ శిష్యశ్చ పార్షదః ।

హస్త తే కథయిష్యామి తత్త్వం శ్శృణు సమాహితః ॥ ౧.౮॥

అభయం సత్త్వసంశుద్ధిః జ్ఞానయోగవ్యవస్థితిః ।
 దానం దమశ్చ యజ్ఞశ్చ స్వాధ్యాయస్తప ఆర్జవమ్ ॥ ౧.౯ ॥
 అహింసా సత్యమక్రోధః త్యాగశ్చాన్విరపైశునమ్ ।
 దయా భూతేష్వలోలుప్తిః మార్దవం హ్రీరచాపలమ్ ॥ ౧.౧౦ ॥
 తేజః క్షమా ధృతిః శౌచం అద్రోహో నాతిమానితా ।
 భవన్తి సమ్పదం దైవీం అభిజాతే హిడిమ్భక ॥ ౧.౧౧ ॥
 దమ్భా దర్పేభిమానశ్చ క్రోధః పారుష్యమేవ చ ।
 అజ్ఞానం చాభిజాతేషు సమ్పదం రాక్షసీం బత ॥ ౧.౧౨ ॥
 తే పూర్వజాః శూరముఖ్యా అభిజాతాశ్చ రాక్షసీమ్ ।
 ప్రవృత్తిం చ నివృత్తిం చ న జానన్తి హి రాక్షసాః ॥ ౧.౧౩ ॥
 న శౌచం న సదాచారో న సత్యం తేషు విద్యతే ।
 ప్రభూతా హ్యుగ్రకర్మాణః క్షయాయ జగతోఽహితాః ॥ ౧.౧౪ ॥
 కామోపభోగపరమాః క్రోధోపాత్తబలాధికాః ।
 అసత్యమప్రతిష్ఠం తే జగదాహురసీశ్వరమ్ ॥ ౧.౧౫ ॥
 ఈశ్వరోఽహమహం భోగీ కోఽన్యోస్తి సదృశో మయా ।
 యక్ష్యే దాస్యామి మోదిష్యే ఇత్యజ్ఞానవిమోహితాః ॥ ౧.౧౬ ॥
 మయైవ నిహతాః పూర్వే లోకరక్షేచ్ఛయా కిల ।
 మా శుచః సమ్పదం దైవీం అభిజాతోఽస్యనామయః ॥ ౧.౧౭ ॥
 పుణ్యపుణ్యప్రభావోఽసి గురుణా కుమ్భజన్మనా ।
 మయైవ సజ్జీవితోఽసి నిహతోఽపి హిడిమ్భక ॥ ౧.౧౮ ॥
 ఆర్తోఽసి జిజ్ఞాసురసి జ్ఞానీ చాసి హిడిమ్భక ।
 మత్ప్రేవార్థసి కా చిన్తా సుఖీ భవ నిరన్తరమ్ ॥ ౧.౧౯ ॥
 హిడిమ్భ ఉవాచ-
 తదా మే సద్గురోర్భిక్షోః ఉక్తదివ్యోపదేశతః ।
 మత్పూర్వీకమహాభోగభాగ్యవైభవసంస్పృతేః ॥ ౧.౨౦ ॥
 ఆనన్దబాష్పా ఉద్రిక్తాః సాకం దుఃఖాశ్రుభిర్భృత ।
 నిర్విణ్ణోఽహం స్వయం బుద్ధో నిశ్చేష్టోఽస్మి తతో గురోః ॥ ౧.౨౧ ॥
 భిక్షురువాచ-

కుతస్త్వా కశ్మలమిదం విషమే సముపస్థితమ్ |
 గతాసూనగతాంసూంశ్చ నానుశోచతి తత్త్వవిత్ || ౧.౨౨||
 నత్వేవాహం జాతు నాసం న త్వం నేమే త్వదగ్రజాః |
 న చైవ న భవిష్యామః సర్వే వయమతః పరమ్ || ౧.౨౩||
 దేహినోఽస్మిన్ యథా దేహే కౌమారం యౌవనం జరా |
 తథా దేహాంతరప్రాప్తిర్ధీరస్తత్ర న ముహ్యాతి || ౧.౨౪||
 అవినాశి తు తద్విద్ధి యేన సర్వమిదం తతమ్ |
 వినాశమవ్యయస్యాస్య న కశ్చిత్ కర్తుమర్హతి || ౧.౨౫||
 య ఏనం వేత్తి హంతారం యశ్చైనం మన్యతే హతమ్ |
 ఉభౌ తౌ న విజానీతో నాయం హన్తి న హన్యతే || ౧.౨౬||
 అచ్ఛేద్యోఽయమదాహ్యోఽయం అక్లేద్యోఽశోష్య ఏవ చ |
 నిత్యస్సర్వగతః స్థాణుః అచలోఽయం సనాతనః || ౧.౨౭||
 అవ్యక్తోఽయం అచింత్యోఽయం అవికార్యోఽయముచ్యతే |
 తస్మాదేవం విదిత్వైనం నానుశోచితుమర్హసి || ౧.౨౮||
 యదిదం దృశ్యతే సర్వం జగత్ స్థావరజగ్గమమ్ |
 తత్ సుషుప్తావివ స్వప్నః కల్పాన్తే ప్రవినశ్యతి || ౧.౨౯||
 ఋతమాత్మా పరం బ్రహ్మ సత్యమిత్యాదికా బుధైః |
 కల్పితా వ్యవహారార్థం యస్య సజ్ఞా మహాత్మనః || ౧.౩౦||
 యథా కటకశబ్దార్థః పృథగ్భావో న కాఞ్చనాత్ |
 న హేమకటకాత్ తద్వత్ జగత్ శబ్దార్థతా పరే || ౧.౩౧||
 తేనేయమింద్రియజాల క్రీడాగతిః ప్రవితన్యతే |
 ద్రష్టుర్దృశ్యస్య సత్తాన్తః బన్ధ ఇత్యభిధీయతే || ౧.౩౨||
 దృష్ట్వా దృశ్యవశాత్ బద్ధో దృశ్యాభావే విముచ్యతే |
 జగత్త్వమహమిత్యాది సర్గాత్మా దృశ్యముచ్యతే || ౧.౩౩||
 మనస్సేంద్రియజలశ్రీః జగతీ ప్రవితన్యతే |
 యావదేతత్ సమ్భవతి తావన్మోక్షో న విద్యతే || ౧.౩౪||
 బ్రహ్మణా తన్యతే విశ్వం మనసైవ స్వయమ్భువా |

మనోమయమతో విశ్వం యన్నామ పరిదృశ్యతే || ౧.౩౫||

న బాహ్యే నాపి హృదయే సద్రూపం విద్యతే మనః |

యదర్థం ప్రతిభానం తత్ మన ఇత్యభిధీయతే || ౧.౩౬||

సజ్కల్పనం మనో విద్ధి సజ్కల్పస్తత్ర విద్యతే |

యత్ర సజ్కల్పనం తత్ర మనోఽస్త్రీత్యవగమ్యతామ్ || ౧.౩౭||

సజ్కల్పమనసీ భిన్నే న కదాచన కేనచిత్ |

సజ్కల్పజాతే గలితే స్వరూపమవశిష్యతే || ౧.౩౮||

అహం త్వం జగదిత్యాదౌ ప్రశాన్తే దృశ్యసమ్భ్రమే |

స్యాత్ తాదృశీ కేవలతా దృశ్యే సత్తాముపాగతే || ౧.౩౯||

మహాప్రలయ సమ్ప్రతౌ హ్యసత్తాం సముపాగతే |

అశేషదృశ్యే సర్గాదౌ శాస్త్రమేవావశిష్యతే || ౧.౪౦||

మనసా భావ్యమానో హి దేహతాం యాతి దేహకః |

మనోవిలాసః సంసార ఇతి మే నిశ్చితా మతిః || ౧.౪౧||

అన్తఃకరణసద్భావస్తవవిద్యాయాశ్చ సమ్భవః |

అనేకకోటిబ్రహ్మాణ్డం సర్వం మిథ్యేతి నిశ్చిను || ౧.౪౨||

జీవన్నేవ సదా ముక్తః కృతార్థో బ్రహ్మవిత్తమః |

ఉపాధినాశాద్బ్రహ్మైవ స బ్రహ్మోష్నోతి నిర్భయమ్ || ౧.౪౩||

తద్బ్రహ్మానన్తమద్వన్ద్వం నిర్గుణం సత్యచిద్ధనమ్ |

విదిత్వా స్వాత్మనో రూపం మా బిభేష్త్వం కదాచన || ౧.౪౪||

సర్వం చ ఖల్విదం బ్రహ్మ నిత్యం చిద్ధనమక్షతమ్ |

కల్పనాఽన్యా మనోనామ్ని విద్యతే నహి కాచన || ౧.౪౫||

న జాయతే న మ్రియతే కిఞ్చిదత్ర జగత్త్రయే |

న చ భావవికారాణాం సత్తా కచన విద్యతే || ౧.౪౬||

నాహం మాంసం న చాస్థీని దేహాదన్యః పరోఽస్మ్యహమ్ |

ఇతి నిశ్చితవానస్తః క్షీణావిద్యో విముచ్యతే || ౧.౪౭||

మా భవాఙ్జో భవ జ్ఞుస్త్వం జహి సంసారభావనామ్ |

అనాత్మన్యాత్మభావేన కిమజ్ఞ ఇవ రోదషి || ౧.౪౮||

కస్తవాయం జడో మూకో దేహో మాంసమయోఽశుచిః |
యదర్థం సుఖదుఃఖాభ్యాం అవశః పరిభూయసే || ౧.౪౯||

అఙ్గాన్యఙ్గైరివాక్రమ్య జయేదాదౌ స్వకం మనః |
మనసో విజయాన్నాన్యా గతిరస్తి భవార్ణవే || ౧.౫౦||

ప్రక్షీణచిత్తదర్పస్య నిగృహీతేన్ద్రియద్విషః |
పద్మిన్య ఇవ హేమస్తే క్షీయస్తే భోగవాసనాః || ౧.౫౧||

వివేకం పరమాశ్రిత్య బుద్ధ్యా సత్యమవేక్ష్య చ |
ఇన్ద్రియారీనలం ఛిత్వా తీర్ణో భవ భవార్ణవాత్ || ౧.౫౨||

యద్యత్కరోషి సత్యేన సర్వం మిథ్యేతి నిశ్చిను |
త్వమేవ పరమాత్మాసి త్వం బ్రహ్మాసి న సంశయః || ౧.౫౩||

ఇతి కలిసంతారక శ్రీగుహగీతాయాం బ్రహ్మవిద్యాయాం
అద్వైతశాస్త్రే భిక్షురూపిగుహాహిడిమ్భనంవాదే
మనోవికారో నామ ప్రథమోఽధ్యాయః || ౧||

అథ ద్వితీయోఽధ్యాయః

సర్వత్ర సమభావనా

శ్రీభిక్షురువాచ-

అన్తరాస్థాం పరిత్యజ్య భావశ్రీం భావనామయీమ్ |
యోఽసి సోఽసి జగత్సస్మిన్ లీలయా విహరాసఘ || ౨.౧||

సర్వత్రాహం అకర్తేతి దృఢభావనయాఽనయా |
పరమామృతనామ్నీ సా సమతైవావశిష్యతే || ౨.౨||

భేదోల్లాసవిలాసేషు స్వాత్మకర్తృతయైకయా |
స్వసంజ్కల్పే క్షయం యాతే సమతైవావశిష్యతే || ౨.౩||

సమతా సర్వభూతేషు యాసౌ సత్యపరా స్థితిః |
తస్యాం అవస్థితం చిత్తం న భూయో జన్మభాగ్భవేత్ || ౨.౪||

అథవా సర్వకర్తృత్వం అకర్తృత్వం తథైవ చ |
సర్వం త్యక్త్వా మనః పీత్వా యోఽసి సోఽసి స్థిరో భవ || ౨.౫||

శేషస్థిరసమాధానో యేన త్యజసి తత్త్యజ |

చిన్మనః కలనాకారం ప్రకాశతిమిరాదికమ్ || ౨.౬ ||

వాసనాం వాసితారం చ ప్రాణస్పన్దనపూర్వకమ్ |
సమూలమఖిలం త్యక్త్వా వ్యోమసామ్యః ప్రశాన్తధీః || ౨.౭ ||

హృదయాత్సమ్పరిత్యజ్య వాసనాపఙ్క్తియోఽఖిలాః |
యస్తిష్ఠతి గతవ్యగ్రః స ముక్తః పరమేశ్వరః || ౨.౮ ||

దృష్టం ద్రష్టవ్యమఖిలం భ్రాన్తం భ్రాన్త్యా దిశో దశ |
యుక్త్వా వై చరతోఽఙ్ఘ్రస్య సంసారో గోష్పదాకృతిః || ౨.౯ ||

సభాహ్యోభ్యన్తరే దేహే హ్యధ ఊర్ధ్వం చ దిక్షు చ |
ఇత ఆత్మా తతోఽప్యాయా నాన్త్యనాత్మమయం జగత్ || ౨.౧౦ ||

న తదస్తి న యత్రాహం న తదస్తి న తన్మయమ్ |
కిమన్యత్ అభివాఙ్ఘ్రమి సర్వం సచ్చిన్మయం తతమ్ || ౨.౧౧ ||

సమస్తం ఖల్విదం బ్రహ్మ పరమాత్మేదమాతతమ్ |
అహమన్యత్ ఇదం చాన్యత్ ఇతి భ్రాన్తి త్యజానఘ || ౨.౧౨ ||

తతో బ్రహ్మఘనే నిత్యే సమ్భవన్తి న కల్పితాః |
న శోకోఽస్తి న మోహోఽస్తి న జరాఽస్తి న జన్మ చ || ౨.౧౩ ||

యదస్తీహ తదేవాన్తి విజ్వరో భవ సర్వదా |
యయా ప్రాప్తానుభవతః సర్వత్రానభివాఙ్ఘ్రనాత్ |
త్యాగాదాన పరిత్యాగీ విజ్వరో భవ సర్వదా || ౨.౧౪ ||

న వర్ణాశ్రమాచారధర్మాః కుతస్తే
న పుణ్యం న పాపం న ధర్మోఽప్యధర్మాః |
న పూజ్యోఽప్యపూజ్యః సదాఽఽనన్తభావం
పరం బ్రహ్మ సాక్షాత్ త్వమేవాసి తాత ||

హిడిమ్భ ఉవాచ-

ఏవముక్త్వా విస్మయోఽహం బ్రహ్మసాక్షాత్కృతిం దదౌ |
తదాది బ్రహ్మభావేన స్థితోఽహం గతకల్మషః || ౨.౧౬ ||

బ్రహ్మకారాకారితాన్తర్వృత్తిః కల్పితవానహమ్ |
సర్వం సుబ్రహ్మణ్యమయం జగద్భాతి న సంశయః || ౨.౧౭ ||

వాచామగోచరం దివ్యం మనోఽతీతం మహోద్యుతిమ్ |

తద్బ్రహ్మానుభవం పూర్ణానందం వక్తుం న శక్యతే || ౨.౧౮ ||

తూష్ణీం స్థిత్యా భిక్షుణా సమ్పాధితోఽహం ప్రణమ్య తమ్ |
యత్త్వయోక్తం వచస్తేన మోహోఽయం విగతో మమ || ౨.౧౯ ||

తవైవానుగ్రహణాహం సచ్చిదానందమాత్రకః |
కిం వా వక్తుం న శక్నోమి భగవన్ తవ సన్నిధౌ || ౨.౨౦ ||

ఏవం గర్భదయా వాచాఽప్యప్యచ్ఛం భిక్షుమవ్యయమ్ |
కృతాజ్ఞులివుటో భూత్వా నమస్కృత్య పునఃపునః || ౨.౨౧ ||

స్థానే భిక్షో తవోక్త్యాఽహం ధ్యాత్వా త్వామేవ సంతమ్ |
జీవన్ముక్తోఽస్మి తాదాత్మ్యనిశ్చయాదేవ షణ్ముఖ || ౨.౨౨ ||

వర్ణాశ్రమాచారధర్మాః కిమర్థం వేదచోదితాః |
తైర్బద్ధాః కీదృశా లోకే ముక్తాః కీదృగ్విధా అపి || ౨.౨౩ ||

శ్రీభిక్షురువాచ-
హస్త తే కథయామ్యద్య తత్త్వం శృణు సనాతనమ్ |
అవిద్యోపాధినాఽశాస్త్రప్రాణినో జగతి స్థితాః || ౨.౨౪ ||

వర్ణాశ్రమాదిధర్మాశ్చ సుకృతం దుష్కృతం తథా |
సాప్యవిద్యాఽనేకజన్మవాసనాపిహితా మతా || ౨.౨౫ ||

నాదిరన్తోఽస్తి తస్యాస్తు బ్రహ్మజ్ఞానేన కేవలమ్ |
బహూనాం జన్మనామస్తే జ్ఞానవాన్మాం ప్రపద్యతే || ౨.౨౬ ||

సర్వం బ్రహ్మైవేతి మతిః స మహాత్మా సుదుర్లభః |
పురాఽప్యచ్ఛదగస్త్యోఽపి ప్రణమ్య పితరం మమ || ౨.౨౭ ||

వర్ణాశ్రమాదిధర్మాస్తు కథమ్భూతా విభో ఇతి |
తదహం సజ్గ్రహణైవ వచ్చి శృణు సనాతనమ్ || ౨.౨౮ ||

సహస్రశీర్షే భగవాన్ స్థితో నారాయణాభిధః |
క్షీరాబ్ధౌ చిన్తయన్ శముఖం శక్కురం శివమవ్యయమ్ || ౨.౨౯ ||

కదాచిత్ పజ్కుజం దివ్యం తరుణాదిత్యసన్నిభమ్ |
తస్య సుప్తస్య దేవస్య నాభ్యాం జాతం మహత్తరమ్ || ౨.౩౦ ||

హిరణ్యగర్భో భగవాన్ బ్రహ్మ విశ్వజగత్పతిః |

ఆస్థాయ పరమాం మూర్తిం తస్మిన్ పద్యే సముద్భవౌ || ౨.౩౧||

శివాజ్ఞయా తస్య పూర్వవాసనాసహితాన్ముఖాత్ |

బ్రహ్మణా బ్రాహ్మణస్త్రీభిః సహజాతా హి ఉచ్యతే || ౨.౩౨||

తస్య హస్తాత్ సహ స్త్రీభిః జజ్జరే శక్కరాజ్ఞయా |

స్వస్త్రీషు స్వస్వధర్మేణ మార్గేణోత్థః స్వభుర్భవేత్ || ౨.౩౪||

అపరానూత్తమాజ్ఞాతః త్వనులోమః ప్రకీర్తితః |

ఉత్తమాస్వపరాజ్ఞాతః ప్రతిలోమ ఇతి స్మృతః || ౨.౩౫||

వర్ణస్త్రీషు అనులోమేన జాతస్యాదాన్తరాలికః |

వర్ణాసు ప్రతిలోమేన జాతో వ్రాత్య ఇతి స్మృతః || ౨.౩౬||

బ్రాహ్మణ్యాం సధవాయాం యో బ్రాహ్మణేనైవ మోహతః |

జాతశ్చైర్వేణ కుణ్డోఽసౌ విధవాయాం తు గోలకః || ౨.౩౭||

ఏవమేవానులోమాశ్చ ప్రతిలోమాశ్చ జాతయః |

ఉచ్యావచప్రప్నోఽస్మిన్ బహోస్య జాతా హి కామతః || ౨.౩౮||

వర్ణానామాశ్రమాః ప్రోక్తా మునిభిశ్చ సనాతనైః |

తేషాం వర్ణాశ్రమస్థానాం వేదకీఙ్కరతా సదా || ౨.౩౯||

చక్షురాదిప్రియాణాం చ భేదో లోకిపకారకః |

తద్వద్వర్ణాశ్రమాదీనాం భేదో లోకిపకారకః || ౨.౪౦||

షణ్ణాం రసానాం భేదోఽస్తి యథా జిహ్వాపకారకః |

తథా వర్ణాశ్రమాదీనాం భేదో లోకిపకారకః || ౨.౪౧||

యథా భాక్ష్యవిశేషాణాం భేదో భోక్తుః ప్రయోజకః |

తథా వర్ణాశ్రమాదీనాం భేదో లోకప్రయోజకః || ౨.౪౨||

యథా తరులతాదీనాం భేదః ఫలసమృద్ధిదః |

తథా వర్ణాశ్రమాదీనాం భేదః ఫలసమృద్ధిదః || ౨.౪౩||

యథా బహూనాం లోహానాం భేదః కర్మసమృద్ధిదః |

తథా వర్ణాశ్రమాదీనాం భేదః కర్మసమృద్ధిదః || ౨.౪౪||

యథా రత్నాదిపాషాణభేదో గౌరవదాయకః |

తథా వర్ణాశ్రమాదీనాం భేదో గౌరవదాయకః || ౨.౪౫||

యథా పాకప్రభేదో హి దేహస్యారోగ్యదో భవేత్ |
 తథా వర్ణాశ్రమాదీనాం భేదో లోకస్య సౌఖ్యదః || ౨.౪౬ ||
 యథా మృగాణాం భేదో హి వనస్యోల్లాసకో భవేత్ |
 తథా వర్ణాశ్రమాదీనాం భేదో లోకస్య రజ్జుకః || ౨.౪౭ ||
 యథాఽలక్ష్మారభేదో హి లోకవ్యావృత్తిసూచకః |
 తథా వర్ణాశ్రమాదీనాం భేదో వ్యావృత్తిసూచకః || ౨.౪౮ ||
 యథాఽనేకాయుధానాం చ భేదో యుద్ధజయప్రదః |
 తథా వర్ణాశ్రమాదీనాం భేదో జ్ఞానజయప్రదః || ౨.౪౯ ||
 యథా బహునాం పుష్పాణాం భేదో భోగసమృద్ధిదః |
 తథా వర్ణాశ్రమాదీనాం భేదో ధర్మసమృద్ధిదః || ౨.౫౦ ||
 యథా శుక్లాదివర్ణానాం భేదః చక్షుఃసుఖజ్కరః |
 తథా వర్ణాశ్రమాదీనాం భేదో జనసుఖజ్కరః || ౨.౫౧ ||
 తతో వర్ణాశ్రమాచారే న వైరం పరికల్పయేత్ |
 యదా వర్ణాశ్రమాదీనాం శాత్రవం స్యాత్ పరస్పరమ్ || ౨.౫౨ ||
 తదా లోకస్య సంహారః స్వాక్షైర్దేహస్య నాశవత్ |
 వర్ణానామాశ్రమాణాం చ సజ్కరో ధర్మనాశకః || ౨.౫౩ ||
 మల్లోకపాశదోఽసి త్వం తతస్త్వాం శిక్షయామ్యహమ్ |
 యదా వర్ణాశ్రమాదీనాం యత్ర లోపః ప్రజాయతే || ౨.౫౪ ||
 తత్ర స్థిత్యా ప్రసన్నస్త్వం ధార్మికావనదో భవ |
 హిడిమ్భ స్త్రీషు దుష్టాసు జాయతే వర్ణసజ్కరః || ౨.౫౫ ||
 స కాలః కలిరిత్యుక్తో లోకధర్మవినాశకః |
 అదృశూలా జనపదాః శివశూలాః చతుష్పదాః || ౨.౫౬ ||
 ప్రమదాః కేశశూలిన్యో జనకాః పాకశూలినః |
 స్వదేహశూలినః సర్వే ప్రభవంతి కలౌ యుగే || ౨.౫౭ ||
 తస్మాత్ వర్ణాశ్రమాదీనాం రక్షకో భవ సన్తతమ్ |
 వ్యావహారికలోకేఽస్మిన్ ఇదం కార్యం త్వయా శృణు || ౨.౫౮ ||
 సర్వేషాం కర్మణా జాతిః నాన్యథా కల్పకోటిభిః |

పశ్వాదీనాం యథా జాతిః జన్మనైవ చ నాన్యథా ॥ ౨.౫౯ ॥

సాఽపి స్థూలస్య దేహస్య భౌతికస్య న చాత్మనః ।
తథాపి దేహేఽహమ్మానాత్ ఆత్మా విప్రాదిసంజ్ఞితః ॥ ౨.౬౦ ॥

స్వస్వరూపాపరిజ్ఞానాత్ దేహేఽహమ్మాన ఆత్మనః ।
అపరిజ్ఞానమప్యస్య చావిద్యావాసనాబలాత్ ॥ ౨.౬౧ ॥

యస్యాపరోక్షవిజ్ఞానం ఆస్తి శ్రీగుర్వనుగ్రహత్ ।
తస్య నాస్తి నియోజ్యత్వం ఇతి మే నిశ్చితా మతిః ॥ ౨.౬౨ ॥

ఆస్తి చేత్ బ్రహ్మవిజ్ఞానం స్త్రియో వా పురుషస్య వా ।
వర్ణాశ్రమసమాచారః తస్య నాస్త్వేవ సర్వదా ॥ ౨.౬౩ ॥

అవిజ్ఞాయాత్మవిజ్ఞానం యే స్వవర్ణాశ్రమాదికాన్ ।
త్యజన్తి మూఢాత్మానస్తే పతన్త్యేవ న సంశయః ॥ ౨.౬౪ ॥

హిడిమ్భు నిస్సంశయభావతస్త్యం
దృఢం భజన్మాం సువిహారకో భవ ।
మదఙ్ఘ్రిభక్తస్య సదాఽస్తు నిర్భయం
పునశ్చ కిం పృచ్ఛసి మాం మహామతే ॥ ౨.౬౫ ॥

ఇతి కలిసంతారక శ్రీగుహగీతాయాం బ్రహ్మవిద్యాయాం
అద్వైతశాస్త్రే భిక్షురూపిగుహాహిడిమ్భుసంవాదే
సర్వత్ర సమభావనానామ ద్వితీయోఽధ్యాయః ॥ ౨ ॥

అథ తృతీయోఽధ్యాయః

అజ్ఞానమూలమ్

హిడిమ్భు ఉవాచ-

స్వామిన్ రహస్యం మే బ్రూహి దేవానాం దేహినాం విభో ।
యదాభవనాబలనైవ ప్రాణీ మోక్షమవాప్నుయాత్ ॥ ౩.౧ ॥

శ్రీభిక్షురువాచ-

రహస్యం తే ప్రవక్ష్యామి సమాసేన సవిస్తరాత్ ।
శ్రద్ధయా శృణు శైరేయ సర్వసిద్ధికరం పరమ్ ॥ ౩.౨ ॥
సర్వేషాం కారణం సాక్షాత్ పరతత్త్వమవస్థితమ్ ।

త్వగస్పృహంసమేదోఽస్థిమజ్జాషట్కౌశికే స్వయమ్ || 3.3||

పాఞ్చభౌతికదేహేఽస్మిన్ శివశ్శివతరోఽస్మ్యహమ్ |

శివః పఞ్చముఖోఽహన్తు షణ్ముఖస్తత ఉచ్యతే || 3.4||

ఆవయోరైక్యభావో హి ముక్తిహేతుర్హి ప్రాణినామ్ |

శివపఞ్చముఖాన్యేవ బ్రహ్మాణ్ణే పఞ్చదేవతాః || 3.5||

కార్యం బ్రహ్మ మహీభాగే కాయం విష్ణురలాశయే |

కార్యం రుద్రోఽగ్నిభాగే చ వాయుంశేచేశ్వరః పరః || 3.6||

ఆకాశంశే శరీరస్య స్థితస్సాక్షాత్ సదాశివః |

శరీరస్య బహిర్భాగే విరాడాత్మా స్థితస్సదా || 3.7||

అన్తర్భాగే స్వరాడాత్మా సమ్రాడేహస్య మధ్యమే |

జ్ఞానేంద్రియేషు మనసి శ్రోత్రాదిషు చ పఞ్చసు || 3.8||

మమ షడ్వదనాన్యేవ గ్లోదిగ్వాయ్యుర్కవార్వరాః |

భూమిశ్చ కాయభూతాః స్యుః పఞ్చహస్తో గణేశ్వరః || 3.9||

కర్మేన్ద్రియస్వరూపశ్చ పాదపాణ్యాదిషు క్రమాత్ |

త్రివిక్రమేన్ద్రి వహ్వీశ్యాః కాయభూతాః ప్రజాపతిః || 3.10||

మిత్రశ్చాపి తథా ప్రాణే సూత్రాత్మా సుస్థితస్సదా |

చతుర్ముఖోఽన్తః కరణే తదవస్థాసు చ క్రమాత్ || 3.11||

చన్ద్రమా మనసి ప్రోక్తో బుద్ధౌ తు స బృహస్పతిః |

అహఙ్కారే చ కాలాగ్నిః రుద్రశ్చిత్తే శివః స్థితః || 3.12||

భూతప్రేతపిశాచాద్యాః దేహస్యాస్థిషు సంస్థితాః |

మజ్జాఖ్యే పితృగన్ధర్వాః రోమసు క్షుద్రదేవతాః || 3.13||

సర్వాశ్చ రాక్షసాశ్చైవ స్థితాః స్నాయుషు సర్వశః |

వర్తన్తే దేవతాస్సర్వాః దేహేఽస్మిన్నేవ సంస్థితాః || 3.14||

త్రిమూర్తినాం తు యో బ్రహ్మ తస్య ఘోరాభిధా తనుః |

దక్షిణాక్షిణీ జన్తూనాం శాన్తాఖ్యా చ తనుస్తథా || 3.15||

వర్తన్తే వామనేత్రే చాప్యన్తర్భాగే తయోః పునః |

బహిర్భాగే సూర్యచన్ద్రౌ వర్తేతే కన్ధరే తథా || 3.16||

త్రిమూర్తీనాం తు యో విష్ణుః శాన్తో ఘోరోఽన్తతో బహిః |
 త్రిమూర్తీనాం తు యో రుద్రః శాన్తో ఘోరోఽన్తతో బహిః || 3.౧౭ ||
 చిచ్ఛక్తిః పరమా దేహమధ్యే కుణ్ణలినీ స్థితా |
 మాయాశక్తిర్లలాటాగ్రే తన్మధ్యే నాదరూపిణీ || 3.౧౮ ||
 అపరాంశే బిన్దుమయీ తస్య శక్తిః స్థితా స్వయమ్ |
 జీవాత్మా బిన్దుమధ్యే తు సూక్ష్మరూపః ప్రకాశతే || 3.౧౯ ||
 హృదయే స్థూలరూపేణ తయోర్మధ్యే తు మధ్యమః |
 హృన్మధ్యే తు మహాలక్ష్మీః జిహ్వయాం తు సరస్వతీ || 3.౨౦ ||
 రుద్రాణీ సహ రుద్రేణ హృదయే వర్తతే సదా |
 ఈశ్వరస్సర్వత్ర దేహ సర్వసాక్షీ సదాశివః || 3.౨౧ ||
 జ్ఞా సమ్యక్ నవతాం దేహ సకలా దేవతా అమూః |
 ప్రత్యగాత్మతయా భాన్తి దేవతారూపతోఽపి చ || 3.౨౨ ||
 వేదమార్గేకనిష్ఠానాం విశుద్ధానాం తు విగ్రహే |
 దేవతారూపతో భాన్తి న భాతి ప్రత్యగాత్మనా || 3.౨౩ ||
 తాన్త్రికాణాం శరీరే తు వర్తన్తే న ప్రకాశకాః |
 శుద్ధభావాత్ యథాజాతప్రాణీనాం సర్వదేవతాః || 3.౨౪ ||
 తిరోభూతతయా నిత్యం వర్తన్తే న స్వరూపతః |
 అతస్పృ భోగమోక్షార్థీ శరీరం దేవతామయమ్ || 3.౨౫ ||
 స్వకీయం పరకీయం చ పూజయేత్ సువిశేషతః |
 నావమానం సదా కుర్యాత్ మోహతో వాపి బుద్ధిమాన్ || 3.౨౬ ||
 యది కుర్యాత్ ప్రమాదేన పతత్యేవ భవార్ణవే |
 దుర్వృత్తమపి మూర్ఖం చ పూజయేత్ దేవతాత్మనా || 3.౨౭ ||
 దేవతారూపతః పశ్యన్ ముచ్యతే జన్మబద్ధనాత్ |
 మోహేనాపి సదా వైవ కుర్యాదప్రియభాషణమ్ || 3.౨౮ ||
 యది కుర్యాత్ ప్రమాదేన హన్తి తం పరదేవతా |
 దేహే తు న క్షతం కుర్యాత్ అస్త్రశస్త్రనఖాదిభిః || 3.౨౯ ||
 తథా న లోహితం కుర్యాత్ యది కుర్యాత్ పతత్యధః |

ఏషా సనాతనీ విద్యా భోగమోక్షప్రదాయినీ || 3.30||

మయైవ కథితా నిత్యా సర్వలోకోపకారిణీ |

కథితాఽభూతే హిడిమ్భ సర్వం బ్రహ్మమయం జగత్ || 3.3౧||

బ్రహ్మణేఽపి చ పిణ్డాణే సర్వత్ర బ్రహ్మభావతః |

తత్త్వమేవాస్యహం చాసి దేవదేవ సుఖీ భవ || 3.3౨||

ఇతి కలిసంతారక శ్రీగుహగీతాయాం బ్రహ్మవిద్యాయాం

అద్వైతశాస్త్రే భిక్షురూపిగుహహిడిమ్భసంవాదే

అజ్ఞానమూలం నామ తృతీయోఽధ్యాయః || 3||

అథ చతుర్థోఽధ్యాయః

జ్ఞానోత్పత్తిః

హిడిమ్భ ఉవాచ-

సంక్లోచో దేహయాత్రాయాం ప్రాణీనాం అస్తి షణ్ముఖ |

తేషు జ్ఞానార్థినాం బుద్ధిరుపక్షీణా భవేత్కిల || ౪.౧||

తద్ధతోః జ్ఞానసమృత్తిః దేహయాత్రా చ దుర్లభా |

తస్యాస్తస్యాశ్చ సౌలభ్యం కథం భవతి సద్గురో || ౪.౨||

శ్రీభిక్షురువాచ-

హస్త తాత ప్రవక్ష్యామి జ్ఞానోత్పత్తేస్తు కారణమ్ |

వినా యేన శివజ్ఞానం న జాయేత కథశ్చన || ౪.3||

ముముక్షురతిసస్తుష్టః సిద్ధ్యత్యేవ గతిర్మమ |

ఇతి నిశ్చయబుద్ధిస్తు ప్రతిబంధనివృత్తయే || ౪.౪||

దేవతాస్సకలా నిత్యం ప్రార్థయేన్మతిముత్తమః |

అధికారీ భవేత్తత్ర జన్మనా కర్మణా ద్విజః || ౪.౫||

శన్నో మిత్రశ్శం వరుణః శన్నో భవతు చార్యమా |

శన్న ఇన్ద్రో బృహస్పతిః శన్నో విష్ణురురుక్రమః || ౪.౬||

నమోఽస్తు బ్రహ్మణే వాయో నమోఽస్తు తవ శోభనమ్ |

త్వమేవ సాక్షాద్ బ్రహ్మాసి త్వాం వదిష్యామి శక్కరమ్ || ౪.౭||

ఋతం చ సత్యం చాహం త్వాం వదిష్యామి సమాహితః |

తన్మామవతు కల్యాణం తద్వక్తారం చ శోభనమ్ || ౪.౮||

మాం భూయోఽవతు వక్తారం అపి చావతు శోభనమ్ |

శాన్తిః శాన్తిః పునః శాన్తిః దోషత్రయనివృత్తయే || ౪.౯||

కృత్వైవం ప్రార్థనాం ఆత్మజ్ఞానార్థం మతిమాన్ సదా |

తస్య విజ్ఞానసంపృత్తిః క్రమతో జాయతే ధ్రువమ్ || ౪.౧౦||

జపేన్నిత్యం గురోర్లభ్యా మస్త్రం యశ్చస్తసామితి |

మే గోపాయేతి పర్వస్తమ్ జ్ఞానోత్పత్తేశ్చ కారణమ్ || ౪.౧౧||

శతాక్షరాం చ గాయత్రీం జపేన్నిత్యం దినే దినే |

తస్మస్త్రపూతోదకేన స్నానపానాదినాఽపి చ || ౪.౧౨||

జ్ఞానోత్పత్తిర్భవత్యేవ శివభక్త్యా చ సన్తతమ్ |

ఉపాయమపరం చాపి బ్రవీమి శ్శృణు సాదరమ్ || ౪.౧౩||

గురోర్భక్తిర్భూతా యస్య స్వతో జ్ఞానం ప్రజాయతే |

బహూనాం జన్మనామస్తే గురుభక్తిః ప్రజాయతే || ౪.౧౪||

గురుభక్తియుతే జన్తౌ జ్ఞానోత్పత్తిర్న సంశయః |

యథాకథంశ్చిత్ స భవేత్ బ్రాహ్మణో జాయతే భువి || ౪.౧౫||

బ్రాహ్మణో గురుభక్తస్తు శ్రుతిజ్ఞానాత్ ప్రముచ్యతే |

శ్రుతిప్రామాణ్యబుద్ధిర్హి మోక్షస్య గతిరుచ్యతే || ౪.౧౬||

ప్రారబ్ధం పుష్యతి వపుః ఇతి నిశ్చిన్య చేతసా |

ధైర్యమాలంబ్య యత్నేన తూష్టిం స్థితిరపి స్వయమ్ || ౪.౧౭||

వైదేకానాం భవేద్ జ్ఞానజననే కారణం సదా |

సంజ్ఞోచో దేహయాత్రాయాం తద్యశానాం భవేత్థలు || ౪.౧౮||

అతః సంజ్ఞోచహానాయ చావహన్తితి మన్తతః |

ఆజ్ఞేనాన్నేన చోభాభ్యాం జహుయాచ్ఛ దినే దినే || ౪.౧౯||

తదశక్తః స్మరేన్నిత్యం మస్త్రం వా శ్రద్ధయా సహ |

బ్రహ్మచారీ గృహస్థో వా వానప్రస్థశ్చ భిక్షుకః || ౪.౨౦||

నిత్యం ఆచార్యశుశ్రూషాం ప్రకుర్యాత్ భక్తిపూర్వకమ్ |

ప్రాణినాం తాదృశానాం తు లోకయాత్రా భవేత్స్వయమ్ || ౪.౨౧||

అనన్యశ్చింతయంతో మాం యే జనాః పర్యుపాసతే |
 తేషాం నిత్యాభియుక్తానాం యోగక్షేమం వహామ్యహమ్ || ౪.౨౨||
 అహమేవ పరం సాక్షాత్ అహమేవ సదాశివః |
 అహమేవ జగత్సాక్షీ చాహమేవ జగద్గురుః || ౪.౨౩||
 నిత్యం లిక్తే మహాదేవం పూజయేత్ భక్తిమాన్సరః |
 వేదాన్తశ్రవణం కుర్యాత్ మనసం చ సమాహితః || ౪.౨౪||
 రుద్రాధ్యాయీ భవేన్నిత్యం రుద్రాక్షాభరణో భవేత్ |
 భస్మప్రప్రణ్ణాధారీ చ జ్ఞానవాన్మాం ప్రపద్యతే || ౪.౨౫||
 శంభూర్మమైక్యభావో హి మాయావిద్యావినాశకః |
 ఉక్తసాధనసంపన్నః జ్ఞానాద్ భస్మాధిగచ్ఛతి || ౪.౨౬||
 శివస్వరూపం పరమం భాసనాత్ భస్మసంజ్ఞోతమ్ |
 తదేవ స్వీయమాయోత్థప్రపఞ్చో జలసూర్యవత్ || ౪.౨౭||
 ఆనుప్రవిష్టం తద్రూపం భస్మలేశముదాహృతమ్ |
 తేన లేశేన దేవేశః ప్రతిబిమ్బిత భస్మనా || ౪.౨౮||
 స్వతంత్రో బిమ్బభూతస్తు సదైవోద్ధూలితః శివః |
 సదైవ పూజనీయస్తు బ్రహ్మవిష్ణోద్దిభిః సురైః || ౪.౨౯||
 సోఽహం చాహం స ఏవాస్మిన్ విషయే మాస్తు సంశయః |
 ఆవయోరస్తరం నాస్తి తాత శబ్దార్థయోరివ || ౪.౩౦||
 తత్ప్రసాదేన సర్వేషాం దేవత్వం న స్వభావతః |
 స్వభావాదేవ దేవత్వం దేవదేవస్య మేఽపి చ || ౪.౩౧||
 తం విదిత్వా విముచ్యంతే శాన్తా దాన్తా మునీశ్వరాః |
 గృహస్థాశ్చ తథైవాన్యే సత్యధర్మపరాయణాః || ౪.౩౨||
 భస్మసంఘ్నసర్వాణ్ణః త్రిపుణ్ణాఙ్కీతమస్తకాః |
 రుద్రాక్షమాలాభరణాః శ్రీషడక్షరజాపకాః || ౪.౩౩||
 నిత్యం దేవచర్మపరాః సత్కియాదగ్గకిల్పిషాః |
 ఏవం జ్ఞానార్థినాం సమ్యక్ సాధనాని బహూని చ || ౪.౩౪||
 సన్ని తేషాం ముఖ్యతమాసీదాసీం కథితాని వై |

జ్ఞానం వేదాన్తవిజ్ఞానం బ్రహ్మత్వైకత్వగోచరమ్ || ౪.౩౫||
 సమాదనీయం తజ్ఞానం జ్ఞానాన్ముచ్యేత బన్ధనాత్ |
 మదుక్తార్తేషు విశ్వాసం హిడిమ్భ కురు సన్తతమ్ || ౪.౩౬||
 సర్వసౌలభ్యమేవాహం ఉపాయం వచ్చి సాదరమ్ |
 మన్మనా భవ మద్భక్తో మద్యాజీ మాం నమస్కురు || ౪.౩౭||
 అహం త్వా సర్వకష్టేభ్యో మోక్షయిష్యామి మా శుచః |
 ఏవమేవ వచస్సాక్షాత్ సద్గురోః కరుణామృతమ్ || ౪.౩౮||
 దేవే రుష్టే గురుస్రాతా గురౌ రుష్టే న కశ్చన |
 త్వమేవ తత్ర దృష్టాన్తరూపోఽగస్త్యకృపాదీతః || ౪.౩౯||
 ఇతి కలిసన్తారక శ్రీగుహగీతాయాం బ్రహ్మవిద్యాయాం
 అద్వైతశాస్త్రే భిక్షురూపిగుహాహిడిమ్భసంవాదే
 జ్ఞానోత్పత్తిర్నామ చతుర్థోఽధ్యాయః || ౪||

అథ పంచమోఽధ్యాయః

మాయామోహజాలమ్

హిడిమ్భ ఉవాచ-

అహో సర్వమిదం బ్రహ్మ బద్ధో ముక్తశ్చ కః పునః |
 సర్వమాశ్వర్యమేవ స్యాత్ మన్మనః క్లిశ్యతే ప్రభో || ౫.౧||
 సద్గురో భగవన్ స్వామిన్ కిమర్థం జగదీదృశమ్ |
 ఉచ్చావచం భాతి బ్రహ్మ మాయామూలం చ మే వద || ౫.౨||

శ్రీభిక్షురువాచ-

మాయాఽవిద్యా విశుద్ధా చిత్ జీవ ఆత్మా చ వాసనా |
 వ్యావహారికసత్తాయాం షడస్మాకం అనాదయః || ౫.౩||

వ్యావహారికసర్వస్వం మిత్యైవ పరమార్థతః |
 త్రైకాలికాబాధ్యవస్తు సచ్చిదానన్దలక్షణమ్ || ౫.౪||

బ్రహ్మైకమేవ సత్యం హి తదాత్మా పరికీర్తితః |
 స్వస్వరూపానుసన్ధానే జ్ఞానే సర్వం విలీయతే || ౫.౫||

బద్ధో ముక్త ఇతి వ్యాఖ్యా గుణతో నైవ వస్తుతః |

గుణస్తు మాయామూలత్వాత్ న తే మోక్షో న బంధనమ్ || ౫.౬ ||
 వక్ష్యే శృణు సమాసేన సర్వసాధనముత్తమమ్ |
 వ్యావహారికలోకానాం ఉద్ధారార్థం హిడిమ్భక || ౫.౭ ||
 అపేక్షితార్థః సర్వేషాం భుక్తిర్ముక్తిశ్చ సర్వదా |
 ముక్తిర్నావిధా ప్రోక్తా మయా వేదానుసారతః || ౫.౮ ||
 తత్ర సాయుజ్యరూపాయా ముక్తేః సాక్షాత్తు సాధనమ్ |
 సమ్యక్ జ్ఞానం న కర్మోక్తం న తయోశ్చ సముచ్చయః || ౫.౯ ||
 నిత్యసిద్ధాఽథవా ముక్తిః సాధ్యరూపా ద్వయోర్గతిః |
 నిత్యసిద్ధా తు సర్వేషాం ఆత్మరూపాఽథవాఽపరా || ౫.౧౦ ||
 ఆత్మరూపైవ చేన్ముక్తిః నిత్యప్రాప్తా హి సాత్మనః |
 నిత్యప్రాప్తస్య చాప్రాప్తిః విభ్రమః ఖలు దేహినామ్ || ౫.౧౧ ||
 విభ్రమస్య నివృత్త్యా సా ప్రాప్తేతి వ్యపదిశ్యతే |
 విభ్రమస్య నివృత్తిస్తు సిద్ధ్యత్యజ్ఞాననాశనాత్ || ౫.౧౨ ||
 అజ్ఞానస్య వినాశస్తు జ్ఞానాదేవ న చాన్యతః |
 జ్ఞానాదజ్ఞాననాశస్తు ప్రసిద్ధస్సర్వదేహినామ్ || ౫.౧౩ ||
 అపరా సా పరా ముక్తిః ఆత్మరూపైవ చేన్మతమ్ |
 తథాపి ముక్తిః ప్రాప్యా వా నాప్రాప్యా వాఽఽత్మనా భవేత్ || ౫.౧౪ ||
 ప్రాప్యా చేత్ ఆత్మనా ముక్తిః అప్రాప్తప్రాప్తిరేవ సా |
 అప్రాప్తప్రాప్తిరప్యస్య సమృద్ధో వైక్యమేవ చ || ౫.౧౫ ||
 స సమృద్ధశ్చ సాధ్యో వా నిత్యో వా సాధ్య ఏవ చేత్ |
 అనిత్యస్య తు సమృద్ధో భవేన్నిత్యో న సర్వదా || ౫.౧౬ ||
 సాధ్యానామపి భావానాం అనిత్యత్వం వ్యవస్థితమ్ |
 అభావస్య న సాధ్యత్వం ప్రధ్వంసాఖ్యస్య సర్వదా || ౫.౧౭ ||
 సాధ్యత్వాఖ్యస్తు ధర్మశ్చ వైవాభావాశ్రయో భవేత్ |
 నిత్యో యది స సమృద్ధః తర్హి సమృద్ధసజ్ఞోతా || ౫.౧౮ ||
 ముక్తిశ్చ నిత్యసిద్ధైవ ముముక్షోరాత్మనో భవేత్ |
 తథాపి నిత్యప్రాప్తాయా ముక్తేః ప్రాప్తిస్తు పూర్వవత్ || ౫.౧౯ ||

విజ్ఞానేనైవ నాన్యేన సత్యముక్తం చిదాత్మకమ్ ।
 అప్రాప్తప్రాప్తిరూపాయ ముక్తైరేక్యం భవేద్వది ॥ ౫.౨౦॥
 తన్న యుక్తం ద్వయోరైక్యం న సిద్ధ్యతి కదాచన ।
 భిన్నయోః భేదనాశే వా ముక్తిర్భేదే స్థితేఽథవా ॥ ౫.౨౧॥
 భేదనాశే తయోరైక్యం ఘటతే నాత్ర సంశయః ।
 భేదే సతి భవేదైక్యం ఇతి చేత్ తన్న సజ్జతమ్ ॥ ౫.౨౨॥
 భేదస్య సన్నిధావైక్యం విరోధావైవ సిద్ధ్యతి ।
 న ప్రాప్యో హ్యోత్మనా ముక్తిః ఇతి చేత్ తన్న సజ్జతమ్ ॥ ౫.౨౩॥
 అప్రాప్యాయాస్తు ముక్తేశ్చ నాస్త్యపేక్షా హి సాధనే ।
 సాధనే సతి సా ముక్తిః అప్రాప్యైవ సదా ఖలు ॥ ౫.౨౪॥
 న నిత్యసిద్ధా సా ముక్తిః సాధ్యరూపైవ చేన్మతమ్ ।
 సాధ్యత్వే సత్యనిత్యత్వం పూర్వమేవాభిభాషితమ్ ॥ ౫.౨౫॥
 ప్రధ్వంసస్య తు నిత్యత్వం సర్వశో న భవిష్యతి ।
 అచిద్రూపస్య సర్వస్య వినాశో గమ్యతే యతః ॥ ౫.౨౬॥
 భావత్వే సతి సాధ్యత్వాత్ వినాశశ్చేతనస్య తు ।
 ప్రధ్వంసస్య తు సాధ్యత్వేఽప్యభావత్వేన హేతునా ॥ ౫.౨౭॥
 న సిద్ధ్యతి వినాశశ్చేత్ తచ్చ నైవ సుసజ్జతమ్ ।
 ప్రాగభావసమాఖ్యస్యాప్యనిత్యత్వస్య దర్శనాత్ ॥ ౫.౨౮॥
 ప్రాగభావస్య సాధ్యత్వాభావే సత్యప్యభావతః ।
 అనిత్యత్వం యదిష్యేత ప్రధ్వంసస్యాపి తత్సమమ్ ॥ ౫.౨౯॥
 భావానామప్యభావానాం సాధ్యానాం చ హిడిమ్భక ।
 అసాధ్యానాం చ సర్వేషాం అనిత్యత్వే ప్రయోజకమ్ ॥ ౫.౩౦॥
 ఆచేతనత్వమేవోక్తం నేతరద్వ్యభిచారతః ।
 చేతనస్య తు నిత్యత్వం శ్రుతిరాహ సనాతనీ ॥ ౫.౩౧॥
 తస్మాదుక్తప్రకారేణ ముక్తిః సాయుజ్యరూపిణీ ।
 జ్ఞానలభ్యా క్రియామాత్రాత్ న లభ్యా న సముచ్ఛయాత్ ॥ ౫.౩౨॥
 జ్ఞానం నామాఖిలం చేదం మద్రూపేణావభాసనమ్ ।

క్రియా తు కారణాపేక్షా న జ్ఞానాలమ్బినీ సదా || ౫.౩౩||

అతః క్రియాయా జ్ఞానేన విరోధాదేవ సర్వదా |

సముచ్చయో న యుజ్యేత కుతస్తేన పరా గతిః || ౫.౩౪||

సారూప్యాఖ్యా తు సా ముక్తిః సామీప్యాఖ్యా చ యాఽపరా |

సాలోక్యాఖ్యా చ యా తాసాం కేవలం కర్మ సాధనమ్ || ౫.౩౫||

ఐహికాముష్మికాకారా ముక్తయః సర్వదేహినామ్ |

కర్మజైవ హి సిద్ధ్యన్తి న జ్ఞానేన విరోధతః || ౫.౩౬||

జ్ఞానం కర్మ చ వేదోక్తమేవ నాన్యోదితం భవేత్ |

అన్యోదితం తు మన్యన్తే వ్యవహారే వివేకినామ్ || ౫.౩౭||

అపేక్ష్య బుద్ధిం విజ్ఞానం కర్మ చేతి విధీయతే |

తయాపి వ్యవహారే తే వ్యావహారికసిద్ధిదే || ౫.౩౮||

వేదశ్శివః శివోఽహం వై సర్వం బ్రహ్మమయం జగత్ |

వేదనిన్దా న కర్తవ్యా జ్ఞానినా యత్రకుత్రచిత్ || ౫.౩౯||

తస్మాత్సర్వత్ర నాస్తిక్యం న కుర్యాన్యే మతిసత్తమః |

నాస్తిక్యాదేవ సర్వేషాం సంసారే పరివర్తనమ్ || ౫.౪౦||

అస్తీత్యేవోపలబ్ధవ్యః పరమాత్మా శ్రుతేస్స్వయమ్ |

లీలామాత్రం ప్రభోర్జన్మ సంసారపరివర్తనమ్ || ౫.౪౧||

ధర్మాధర్మై పుణ్యపాపే ప్రాణినాం కర్మబన్ధనమ్ |

భస్మసాత్కూరుతే జ్ఞానవహ్నిః సంసారవాసనామ్ || ౫.౪౨||

సర్వం త్యక్త్వైవ మనసా యేన త్యజసి తత్త్యజ |

స్వయమేవ స్వయం సాక్షాత్ కిం వక్తవ్యమతః పరమ్ || ౫.౪౩||

ఇతి కలిసన్తారక శ్రీగుహగీతాయాం బ్రహ్మవిద్యాయాం

అద్వైతశాస్త్రే భిక్షురూపిగుహాహిడిమ్భసంవాదే

మాయామోహజాలం నామ పంచమోఽధ్యాయః || ౫||

అథ షష్ఠోఽధ్యాయః

జీవబ్రహ్మైక్యమ్

హిడిమ్భ ఉవాచ-

సర్వముక్తం సమాసేన సద్గురో మయ్యనుగ్రహాత్
 త్వయైవాహం బ్రహ్మవిచ్చ న మే జన్మ న మే మృతిః ॥ ౬.౧॥
 దేహబుద్ధ్యా భవద్దాసః జీవబుద్ధ్యా త్వదంశకః ।
 ఆత్మబుద్ధ్యా త్వమేవాహం సద్గతోఽస్మిన్ న సంశయః ॥ ౬.౨॥
 అథ కేన ప్రయుక్తోఽహం కుర్వే కర్మ జగద్గురో ।
 జీవన్ముక్తః సుఖీ తూష్ణీం స్థాస్యామీత్యబ్రువం మునే ॥ ౬.౩॥
 శ్రీభిక్షురువాచ-
 సమ్యగ్వ్యవసితా బుద్ధిః హిడిమభ తవ తాత్త్వికే ।
 అపి చేద్దేహయాత్రాయాం అవశస్తస్య హి మాయయా ॥ ౬.౪॥
 ఆధికారికజీవోఽసి మత్తోకే పార్షదోఽసి చ ।
 ఆకల్పాన్తం మయాఽజ్ఞప్తః కర్మ కర్తుం త్వమర్హసి ॥ ౬.౫॥
 బ్రహ్మణా సహ ముక్తిః స్యాత్ ప్రలయే తవ చానఘ ।
 కర్మతత్త్వం ప్రవక్ష్యామి శ్ంబు గుహ్యం సనాతనమ్ ॥ ౬.౬॥
 నియతం కురు కర్మ త్వం కర్మ జ్యాయో హ్యకర్మణః ।
 శరీరయాత్రాపి చ తే న ప్రసిద్ధ్యేదకర్మణః ॥ ౬.౭॥
 నహి కశ్చిత్ క్షణమపి జాతు తిష్ఠత్యకర్మకృత్ ।
 కార్యతే హ్యవశః కర్మ సర్వః ప్రకృతిజైర్గుణైః ॥ ౬.౮॥
 కర్మ బ్రహ్మాద్భవం విద్ధి బ్రహ్మాక్షరసముద్భవమ్ ।
 తస్మాత్సర్వగతం బ్రహ్మ నిత్యం యజ్ఞే ప్రతిష్ఠితమ్ ॥ ౬.౯॥
 సహయజ్ఞాః ప్రజాః సృష్ట్యా పురోవాచ ప్రజాపతిః ।
 అనేన ప్రసవిష్యధ్వం ఏష వోఽస్త్విష్టకామధుక్ ॥ ౬.౧౦॥
 దేవాన్ భావయతానేన తే దేవా భావయన్తు వః ।
 పరస్పరం భావయన్తః శ్రేయః పరం అవాప్స్యథ ॥ ౬.౧౧॥
 ఇష్టాన్ భోగాన్ హి వో దేవాః దాస్యన్తే యజ్ఞభావితాః ।
 తైర్దత్తానప్రదాయైభ్యో యో భుక్త్యే నైన ఏవ సః ॥ ౬.౧౨॥
 యజ్ఞశిష్టాశినః సంతో ముచ్యన్తే సర్వకిల్బిషైః ।
 భుజ్జన్తే తే త్వఘం పాపా యే పచన్త్యాత్మకారణాత్ ॥ ౬.౧౩॥

అన్నాదభవన్తి భూతాని పర్జన్యాదన్నసమ్భవః |
 యజ్ఞాదభవతి పర్జన్యో యజ్ఞః కర్మసముదభవః || ౬.౧౪||
 యజ్ఞాదభవన్తి భూతాని పర్జన్యాదన్నసమ్భవః |
 యజ్ఞాదభవతి పర్జన్యో యజ్ఞః కర్మసముదభవః || ౬.౧౪|| repeat
 యజ్ఞార్థాత్ కర్మణోఽన్యత్ర లోకోఽయం కర్మబంధనః |
 తదర్థం కర్మ శైరేయ ముక్తసంఘః సమాచర || ౬.౧౫||
 ఏవం ప్రవర్తితం చక్రం నానువర్తయతీహ యః |
 అఘాయుర్నియామో వ్యర్థజీవీ స ఏవ హి || ౬.౧౬||
 ఆత్మానం రథినం విద్ధి శరీరం రథమేవ తు |
 బుద్ధిం తు సారథిం విద్ధి మనః ప్రగ్రహమేవ చ || ౬.౧౭||
 ఇన్ద్రియాణి హయానాహుః విషయాన్స్తేషు గోచరాన్ |
 ఆత్మేన్ద్రియమనోయుక్తం భోక్తేత్స్యాహుః మనీషిణః || ౬.౧౮||
 యస్త్యవిజ్ఞానవాన్ భవతి ఆయుక్తేన మనసా సదా |
 తస్యేన్ద్రియాణి వశ్యాని దుష్టాశ్చా ఇవ సారథేః || ౬.౧౯||
 యస్తు విజ్ఞానవాన్ భవతి యుక్తేన మనసా సదా |
 తస్యేన్ద్రియాణి వశ్యాని సదశ్చా ఇవ సారథేః || ౬.౨౦||
 యస్త్యవిజ్ఞానవాన్ భవత్యమనస్కః సదాఽశుచిః |
 న స తత్పదమాప్నోతి సంసారం చాధిగచ్ఛతి || ౬.౨౧||
 యస్తు విజ్ఞానవాన్ భవతి సమనస్కః సదా శుచిః |
 స తు తత్పదమాప్నోతి యస్మాద్భూయో న జాయతే || ౬.౨౨||
 విజ్ఞానసారథిర్యస్తు మనఃప్రగ్రహవాన్నరః |
 సోఽధ్వనః పారమాప్నోతి మత్పదం పరమం శివమ్ || ౬.౨౩||
 ఇన్ద్రియేభ్యః పరా హ్యర్థా ఆర్థేభ్యశ్చ పరం మనః |
 మనసశ్చ పరా బుద్ధిః బుద్ధేరాత్మా మహాన్ పరః || ౬.౨౪||
 మహతః పరమవ్యక్తం అవ్యక్తాత్ పురుషః పరః |
 పురుషాన్న పరం కిఞ్చిత్ సా కాష్ఠా సా పరా గతిః || ౬.౨౫||
 ఏష సర్వేషు భూతేషు గూఢః ఆత్మా న ప్రకాశతే |
 దృశ్యతే త్వర్యాయ బుద్ధ్యాయ సూక్ష్మయా సూక్ష్మదర్శిభిః || ౬.౨౬||

యచ్చేద్వాఙ్మనసీ ప్రాఙ్ఞః తద్యచ్చేత్ జ్ఞాన ఆత్మనీ ।
జ్ఞానమాత్మని మహతి తద్యచ్చేత్ శాస్త్ర ఆత్మని ॥ ౬.౨౭॥

మయి సర్వాణి కర్మాణి సన్న్యస్యాధ్యాత్మచేతసా ।
అసక్తో హ్యవరన్ కర్మ పరమాప్నోతి నాన్యథా ।
కిం భవానిచ్చతి పునర్నిస్సన్దేహో భవార్భక ॥ ౬.౨౮॥

హిడిమ్భ ఉవాచ-
పరమాత్మన్ గురో భిక్షో త్వమేవాహం గతిర్మమ ।
ద్రష్టమిచ్ఛామి తే భూయో రూపం షాణ్ముఖమైశ్వరమ్ ॥ ౬.౨౯॥

భవదాజ్ఞావశః కుర్వే త్వదిష్టం కర్మ నాన్యథా ।
త్వత్తణ్ముఖత్వస్వరూపం బ్రహ్మ పిణ్డాణ్డయోః కథమ్ ॥ ౬.౩౦॥

శ్రీభిక్షురువాచ-
జ్ఞానేన్ద్రియమనోబుద్ధిః మహదవ్యక్తపూరుషః ।
పిణ్డాణ్డే షణ్ముఖానీతి మదీయాని విభావయ ॥ ౬.౩౧॥
తదశక్తో తు సర్వత్ర జ్ఞానేన్ద్రియమనాంసి చ ।
దృశ్యం జగచ్ఛ బ్రహ్మాణం విష్ణుం రుద్రం తథేశ్వరమ్ ॥ ౬.౩౨॥

సదాశివం శివశతం బ్రహ్మాణ్డే పరిభావయ ।
పశ్య మే తాదృశం రూపం మల్లోకే స్కన్ధనామకే ।
మామేవ శరణం గచ్ఛ మయ్యర్పితమనా భవ ॥ ౬.౩౩॥

హిడిమ్భ ఉవాచ-
ఇత్యుక్తౌ షాణ్ముఖైశ్వర్యరూపం ధృత్వా౭థ భిక్షుకః ।
స్కన్ధలోకం జగమాథ సుబ్రహ్మణ్యః శిఖీన్ద్రగః ॥ ౬.౩౪॥

షాణ్ముఖైశ్వర్యం తాద్రూప్యం తదానీన్ద్రనవైభవమ్ ।
సర్వలోకేషు సర్వేషు దృష్ట్వా మయి చ విస్మితః ॥ ౬.౩౫॥

జడదేహీ కియత్కాలం నీతో౭హం మామపి స్వయమ్ ।
న జానే౭థ స్వయం మన్దమ్ ప్రబుద్ధో వ్యావహారికే ॥ ౬.౩౬॥

జగతీత్థం చరిష్యామి స్వామిప్రేరణయా యథా ।
గుహగీతామిమాం శ్రుత్వా ధన్యో భవతి మానవః ॥ ౬.౩౭॥

అర్థానుసన్ధానపరో ముక్త ఏవ న సంశయః ।

ఇయం చోక్తా తవ మునే గుహ్యోద్గ్రహ్యతరం ఖలు ।
న చాశుక్రాషవే వాచ్యా నాభక్తాయ కదాచన ॥ ౬.౩౮॥

ఇతి కలిసంతారక శ్రీగుహగీతాయాం బ్రహ్మవిద్యాయాం
అద్వైతశాస్త్రే భిక్షురూపిగుహహిడిమృసంవాదే
జీవబ్రహ్మైక్యం నామ షష్ఠోఽధ్యాయః ॥ ౬॥
ఓం తత్సత్ బ్రహ్మోర్పణమస్తు ॥

Proofread by Sunder Hattangadi

PSA Easwaran

—
Guhagita
—

pdf was typeset on December 17, 2022

—
Please send corrections to sanskrit@cheerful.com
—

